บทที่ 4

ปลูกมันสำปะหลังเมื่อไหร่และปลูกอย่างไร

ส่วนขยายพันธุ์ที่ดีที่สุดคืออะไร และจะเก็บรักษาไว้ปลูกในฤดูกาลต่อไปอย่างไร

การปลูกมันสำปะหลังให้เติบโตแข็งแรงและให้ผลผลิตสูงจะต้องเริ่มต้นจากการใช้ต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพดี การปลูกมันสำปะหลังจะใช้ต้นพันธุ์มาสับเป็นท่อนๆ เรียกว่า "ท่อนพันธุ์" ต้นแม่พันธุ์แต่ละต้นคือ 1 โคลน (clone) ดังนั้นต้นมันสำปะหลังทุกต้นจากท่อนพันธุ์จากต้นเดียวกันจะมีลักษณะเหมือนต้นแม่ทุกอย่าง การขยายพันธุ์ด้วยวิธีนี้พันธุ์มันสำปะหลังจะมีความคงที่ไม่กลายพันธุ์แม้ว่าใช้ไปหลายๆ ปี มันสำปะหลังบางพันธุ์มีการติดเมล็ดแต่ต้นที่ได้จากเมล็ดเหล่านี้จะแตกต่างไปจากต้นแม่ และจะใช้เพื่อการผสมพันธุ์ คัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์เพื่อผลิตพันธุ์ใหม่ๆ เป็นหลัก ในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการใช้พันธุ์จากลำต้นของต้นแม่เท่านั้น

ส่วนลำต้นมันสำปะหลังที่เหมาะสมจะใช้ทำพันธุ์คือส่วนโคนต้นที่เป็นเนื้อไม้จนถึงส่วนกลางลำต้นจากต้นแม่พันธุ์ที่มีอายุ 8-18 เดือน ท่อนพันธุ์ที่ตัดจากส่วนล่างของลำต้นจะใหญ่กว่าและมีอาหารพวกแป้ง น้ำตาล และอาหารอื่นๆ สะสมมากกว่า ทำให้สามารถแตกยอดและพัฒนารากเพื่อดูดน้ำและอาหารจากดิน ควรตรวจดูต้นแม่พันธุ์ให้ดีอย่าให้มีโรคและแมลงก่อนทำการตัดท่อนพันธุ์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายไปสู่การปลูกมันสำปะหลังรุ่นต่อไป ควรคัดเลือกต้นแม่พันธุ์ที่ปลูกในดินที่อุดมสมบูรณ์หรือดินที่มีการใส่ปุ๋ยอย่างดีโดยเฉพาะปุ๋ยโพแทสเซียม เพราะท่อนพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์นี้จะมีแป้งและน้ำตาลและอาหารสะสมมากกว่า ซึ่งจะทำให้แตกยอดได้เร็วกว่าเติบโตดีกว่าและให้ผลผลิตสูงกว่า และต้นแม่พันธุ์จากแปลงที่ให้ผลผลิตสูงกว่าระดับผลผลิตเฉลี่ยจะให้ปริมาณต้นมันสำปะหลังเพื่อทำพันธุ์ต่อไปมากกว่า เกษตรกรควรตัดต้นมันสำปะหลังออกก่อนแล้วคอยสังเกตดูหัวมันสำปะหลังก่อนที่จะคัดเลือกลำต้นไปทำพันธุ์ โดยวิธีนี้จะช่วยลดโอกาสที่จะนำท่อนพันธุ์

การใช้ท่อนพันธุ์ที่คุณภาพไม่ดี (ด้านหน้า) จะทำให้การแตกยอดไม่ดีและผลผลิตต่ำ

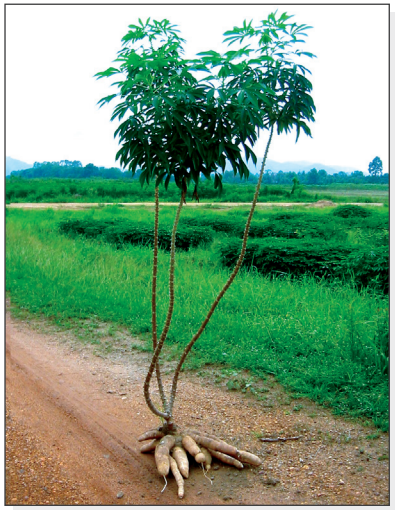

ท่อนพันธุ์จะตัดจากส่วนล่างและส่วนกลางของลำต้น

หัวมันสำปะหลังที่กระจายรอบๆ ลำต้นจะทำให้ง่ายต่อการเก็บเกี่ยว

ที่อาจติดเชื้อไวรัส เช่นโรคหนังกบ ซึ่งจะแสดงอาการให้เห็นชัดเฉพาะที่หัว แต่ไม่มีอาการที่ส่วนที่อยู่บนดิน

สิ่งที่สำคัญมากในการตัดท่อนพันธุ์มันสำปะหลังคือจะต้องตัดเมื่ออยู่ที่แปลงปลูกแล้วเท่านั้น ไม่ตัดท่อนพันธุ์จากที่อื่นแล้วขนย้ายเข้าไปยังแปลงเพราะท่อนพันธุ์จะแห้งอย่างรวดเร็วระหว่างการขนส่ง ควรใช้มีดที่คม มีดพร้า ตะขอตัดแต่งกิ่ง หรือเลื่อยตัดต้นมันสำปะหลังออกเป็นท่อนๆ เพื่อไม่ให้ต้นฉีกแตกเสียหาย การตัดท่อนพันธุ์แบบรอยแผลตรงต้นมันสำปะหลังจะลงหัวสม่ำเสมอรอบๆ ลำต้น ทำให้หัวมันสำปะหลังมีการกระจายตัวดีขึ้น

ในหลายกรณีที่จะต้องเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงฤดูแล้งและจะต้องรอปลูกใหม่ในฤดูฝนหน้า กรณีนี้จึงจำเป็นต้องเก็บรักษาต้นพันธุ์นานหลายสัปดาห์หรือหลายเดือน การเก็บรักษาต้นพันธุ์มันสำปะหลังโดยมัดต้นมันรวมกันเป็นมัดๆ วางตั้งตรงใต้ร่มเงาต้นไม้หรือในโรงเก็บที่อากาศถ่ายเทได้สะดวก ไม่ควรเก็บต้นพันธุ์ไว้กลางแดดเพราะต้นพันธุ์จะแห้งและตายไปเร็วกว่า หากต้องเก็บต้นพันธุ์ไว้เป็นเวลาค่อนข้างนานควรทำการพรวนดินบริเวณที่จะวางท่อนพันธุ์เก็บไว้ รดน้ำเป็นครั้งคราวเพื่อรักษาความสดของต้นพันธุ์ ถ้าต้นพันธุ์แตกใบที่บริเวณยอดระหว่างการเก็บจะต้องตัดส่วนที่แตกยอดทิ้งไปก่อนใช้ทำพันธุ์

ในเขตที่มีความจำเป็นต้องเก็บต้นพันธุ์ในช่วงฤดูหนาว จะต้องเก็บรักษาในจุดที่มีการป้องกันความเย็น ไม่เช่นนั้นน้ำค้างแข็งจะทำลายต้นพันธุ์ กรณีเช่นนี้การเก็บต้นพันธุ์ที่ดีสุดคือการเก็บไว้ในบ้านหรือโรงนาหรือใกล้ๆ บ้าน ถ้าทำไม่ได้ก็สามารถเก็บไว้ในแปลงโดยขุดหลุมเพลาะและเก็บไว้ในหลุม หรือเก็บไว้ข้างเนินหรือกำแพงดิน แล้วใช้ฟางและดินคลุมไว้ ในเขตอากาศเย็นควรใช้พันธุ์ที่ทนทานต่อความเย็นจะช่วยได้บ้าง อย่างไรก็ตามต้นมันสำปะหลังจะตายถ้ามีน้ำค้างแข็ง

ในแหล่งที่มีปัญหาโรคและแมลง แนะนำให้แช่ท่อนพันธุ์ในสารเคมีฆ่าแมลงและฆ่าเชื้อราประมาณ 15 นาทีก่อนปลูก ซึ่งเกษตรกรอาจจะ

เพิ่มเติมธาตุอาหารเสริมที่จำเป็นบางชนิดในสารละลายด้วย **บทที่ 6** จะกล่าวถึงการป้องกันกำจัดโรคแมลงต่อไป

ข้อแนะนำในการคัดเลือกต้นพันธุ์ และการเก็บรักษาให้ต้นพันธุ์คงความสดให้นานที่สุด มีดังนี้

- ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์ที่มีอายุระหว่าง 8-18 เดือนที่ไม่มีอาการของโรคและแมลงรบกวน
- ใช้เฉพาะส่วนโคนและส่วนกลางของลำต้นสำหรับพันธุ์ และตัดส่วนยอดทิ้งไป
- ใช้ต้นพันธุ์ที่มาจากแปลงปลูกที่ดินอุดมสมบูรณ์ หรือจากแปลงที่มีการใส่ปุ๋ยอย่างเพียงพอโดยเฉพาะปุ๋ยโพแทสเซียม
- ใช้ท่อนพันธุ์จากต้นแม่พันธุ์ที่ให้ผลผลิตหัวมันสำปะหลังสูงกว่าผลผลิตเฉลี่ย
- ถ้าจำเป็นต้องเก็บรักษาต้นพันธุ์เพื่อปลูกในปีต่อไป ควรเก็บโดยมัดรวมกันเป็นมัดๆ วางตั้งตรงใต้ร่มเงาต้นไม้หรือใต้อาคาร พรวนดินบริเวณที่จะวางต้นพันธุ์ก่อนที่จะนำมัดท่อนพันธุ์ไปวางเรียงตั้งไว้ และรักษาความชื้นของดินโดยรดน้ำเป็นครั้งคราว
- ก่อนการตัดต้นพันธุ์ออกเป็นท่อนๆ ทำการตัดส่วนบนถ้ามีการแตกยอดและส่วนที่แห้งทิ้งไป
- ทำการตัดท่อนพันธุ์ในแปลงที่จะปลูกเท่านั้น ไม่ควรตัดท่อนพันธุ์ก่อนที่จะขนย้ายต้นพันธุ์ถึงแปลงปลูก
- ในพื้นที่มีปัญหาโรคและแมลงระบาดรุนแรง ควรแช่ท่อนพันธุ์ในสารละลายยาฆ่าแมลงและฆ่าเชื้อรานานประมาณ 10-15 นาที หรืออาจจะเติมธาตุอาหารเสริมบางตัวในสารละลายด้วยก็ได้

ควรเก็บรักษาต้นพันธุ์มันสำปะหลังโดยวางตั้งตรงภายใต้ร่มเงา และทำการตัดท่อนพันธุ์เมื่อจะปลูกในไร่

ช่วงฤดูหนาวในเขตที่หนาวอาจจะเก็บต้นพันธุ์ไว้ในหลุมเพลาะ หรือขุดโพลงข้างเนินดินเพื่อป้องกันน้ำค้างแข็ง

ได้เวลาปลูกแล้ว

สภาพภูมิอากาศและสภาพดินที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลังคืออย่างไร

มันสำปะหลังสามารถปลูกภายใต้สภาวะภูมิอากาศและสภาพดินที่หลากหลายมาก แต่อุณหภูมิที่เหมาะสมของดินควรสูงกว่า 18 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนควรมากกว่า 1,000 มม.ต่อปี มันสำปะหลังสามารถปลูกได้ดีในดินร่วนทรายที่มีการระบายน้ำดีจนถึงดินร่วนเหนียว แต่จะไม่ทนต่อภาวะที่มีน้ำมากเกินไป มันสำปะหลังที่ปลูกในดินที่มีโครงสร้างโปร่งเบาจะสามารถเก็บเกี่ยวได้ง่ายกว่า ภายใต้ภาวะที่เหมาะสมมันสำปะหลังอายุ 11-12 เดือน สามารถให้ผลผลิตหัวสดได้มากกว่า 4.8 ตัน/ไร่ และสามารถปลูกได้ดีในดินกรด ที่ pH 4.0-4.5 และดินที่อิ่มตัวด้วยอลูมิเนียมถึงระดับ 80% แต่จะไม่สามารถเติบโตได้ดีในดินด่าง (pH สูง) หรือดินเค็ม

เวลาปลูกสำหรับมันสำปะหลังที่ดีที่สุดคือเมื่อใด

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนแล้งและไม่ตายในช่วงฤดูแล้ง แต่มีความต้องการความชื้นในดินเพียงพอที่จะแตกยอดได้และจนกว่าท่อนพันธุ์จะแตกรากหยั่งลึกลงไปในดินและดูดซับน้ำจากดินระดับล่าง อัตราการแตกยอดจะสูงสุดเมื่อดินมีชื้นตลอดอย่างน้อย 2-3 สัปดาห์หลังปลูก ด้วยเหตุผลนี้ จึงแนะนำให้ปลูกมันสำปะหลังในต้นฤดูฝนเพื่อให้พืชได้รับความชื้นในดินอย่างเพียงพอในช่วงแรกของการเติบโต

อย่างไรก็ตาม ไม่แนะนำให้ปลูกมันสำปะหลังในช่วงที่ฝนตกชุกที่สุดในฤดูฝน เพราะท่อนพันธุ์อาจเน่าเสียก่อนที่จะแตกยอดอ่อน และพืชจะขาดออกซิเจนถ้ารากเติบโตในดินที่น้ำท่วมขัง การปลูกมันสำปะหลังช่วงปลายฤดูฝนก็อาจให้ผลผลิตสูงได้เช่นกัน เพราะต้นมันสำปะหลังสามารถเจริญเติบโตได้ดีช่วงท้ายๆ ฤดูฝน พอถึงช่วงฤดูแล้งจะเติบโตอย่างช้าๆ และไปจนเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงฤดูฝนถัดไป การปลูกมันสำปะหลังข้ามแล้งจะมีข้อได้เปรียบคือมีปัญหาเรื่องวัชพืชแข่งขันน้อย เพราะต้นมันสำปะหลังจะเติบโตคลุมแปลงได้หมดตั้งแต่ช่วงต้นฤดูฝนถัดมา แต่ปริมาณ

แป้งสะสมจะลดลงอย่างรวดเร็วในช่วงต้นฤดูฝนเพราะแป้งจะถูกนำไปใช้ในการแตกใบใหม่และการเจริญเติบโตของลำต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องยืดระยะเวลาเก็บเกี่ยวออกไปจนกว่ามันสำปะหลังจะสะสมแป้งกลับคืนมา

ดังนั้น ระยะเวลาปลูกมันสำปะหลังที่ดีที่สุด คือ

- ในเขตร้อนและมีฤดูฝนที่ยาวเพียง 1 ฤดู ควรปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝนและเก็บเกี่ยวประมาณกลางฤดูแล้ง
- ในกรณีที่ปลูกมันสำปะหลังปลายฝนสามารถทำได้ตราบใดที่ดินมีความชื้นเพียงพอในช่วง 2 เดือนแรก และจะสามารถเก็บเกี่ยวได้หลังจากมันสำปะหลังมีอายุอย่างน้อย 10-11 เดือน
- ในเขตร้อนที่มีช่วงฤดูฝนสั้น 2 ฤดู สามารถปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฝนได้ทั้ง 2 ครั้ง
- ในเขตอบอุ่นฤดูหนาวอากาศหนาวเย็น ช่วงปลูกมันสำปะหลังที่ดีที่สุดคือช่วงต้นฤดูใบไม้ผลิและไปเก็บเกี่ยวช่วงฤดูหนาวเมื่อปริมาณแป้งสะสมสูงที่สุด

ระยะปลูกมันสำปะหลังที่ดีที่สุดคือเท่าใด

ในแหล่งที่ปลูกมันสำปะหลังเพื่อการยังชีพจะปลูกแบบกระจายทั่วไปตามพื้นที่ที่มีอยู่ เมื่อปลูกเป็นการค้าเกษตรกรต้องการได้ผลผลิตและรายได้ตอบแทนสูงที่สุดควรจะปลูกแบบเป็นแถว หรือในพื้นที่ลาดชันควรปลูกเป็นแถวตามแนวขวางทางลาดชันเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

การปลูกมันสำปะหลังเป็นพืชเดี่ยวสามารถเว้นระยะระหว่างแถวตั้งแต่ 80-120 ซม. ขึ้นอยู่กับพันธุ์มันสำปะหลัง พันธุ์แตกกิ่งก้านมากกว่าจะต้องการระยะแถวห่างกว่าพันธุ์มีลำต้นตรงไม่แตกกิ่ง ระยะ

ระยะปลูกที่ดีที่สุดจะขึ้นอยู่กับลักษณะการเจริญเติบโตของแต่ละพันธุ์ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และระบบการปลูกเป็นพืชเดี่ยวหรือพืชแซม

ระหว่างแถวยังขึ้นอยู่กับเครื่องจักรเครื่องมือที่จะใช้ในการเตรียมดิน ระยะระหว่างแถวและระยะระหว่างต้น (ภายในแถว) อาจจะต้องปรับให้เหมาะสมกับระยะห่างของล้อรถแทรกเตอร์

หากมีการปลูกมันสำปะหลังร่วมกับพืชอื่นๆ ที่เรียกว่าการ “การปลูกพืชแซม” ควรเว้นระยะระหว่างแถวประมาณ 100 ซม. เพื่อปลูกพืชอายุสั้นแซม 1-2 แถวระหว่างแถวมันสำปะหลัง พืชอายุสั้นที่ใช้ปลูกแซมได้แก่ ข้าวโพด ข้าวไร่ หรือพวกถั่วต่างๆ เช่น ถั่วแขก ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วพุ่ม หรือถั่วเขียว ในบางประเทศจะเว้นระยะแถวมันสำปะหลังถึง 200 ซม. เพื่อปลูกพืชแซม 3-4 แถว ระยะแถวที่เหมาะสมที่สุดขึ้นอยู่กับมูลค่าของมันสำปะหลังเปรียบเทียบกับพืชแซม หากเกษตรกรพึ่งพาพืชแซมเป็นแหล่งอาหารสำคัญหรือเป็นแหล่งรายได้ ก็จะปลูกพืชแซมมากกว่ามันสำปะหลัง (ดู**บทที่ 5**)

เมื่อกำหนดระยะระหว่างแถวได้แล้ว จึงจะปรับระยะระหว่างต้นเพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุดสำหรับพันธุ์มันสำปะหลังแต่ละพันธุ์ พันธุ์ที่แตกกิ่งก้านมากจะต้องการพื้นที่มากกว่าพันธุ์ที่ลำต้นตรง ระยะระหว่างต้นของมันสำปะหลังอยู่ระหว่าง 50-100 ซม. และหากปลูกมันสำปะหลังพันธุ์เดียวกันในดินอุดมสมบูรณ์ภายใต้สภาพอากาศที่เหมาะสมจะโตมากกว่าที่ปลูกในดินไม่ดีหรือภายใต้สภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม ต้นที่โตช้าขนาดต้นเล็กกว่าควรจะใช้ระยะปลูกชิดขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งคือเพิ่มจำนวนประชากรของต้นมากกว่าต้นที่โตกว่าที่ปลูกในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกว่า การปลูกมันสำปะหลังที่แน่นขึ้นมีจำนวนต้นมากจะทำให้แต่ละต้นมีพื้นที่การเจริญเติบโตน้อยและเกิดการแย่งแสงและธาตุอาหารกันเองทำให้ผลผลิตต่อต้นต่ำลง แต่การใช้จำนวนต้นต่อไร่ที่สูงขึ้นสามารถให้ผลผลิตใกล้เคียงกับการใช้ระยะปลูกที่กว้าง ที่อาจจะให้ผลผลิตต่อต้นสูงกว่าแต่จำนวนต้นต่อไร่น้อยกว่า

กรณีศึกษา

การทดลองเรื่องระยะปลูกบนพื้นที่ต่างๆ 3 แห่งในประเทศไทยได้แสดงให้เห็นว่า มันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 2 ซึ่งเป็นพันธุ์ต้นสูงแตกกิ่งปานกลาง จะให้ผลผลิตสูงสุดเมื่อใช้ระยะปลูก 100x66 ซม. หรือประมาณ 2,400 ต้นต่อไร่ และมันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 3 ซึ่งเป็นพันธุ์ที่ต้นเตี้ยแตกกิ่งก้านมากให้ผลผลิตสูงสุดเมื่อใช้ระยะปลูก 100x66 ซม. เหมือนกัน แต่ผลการทดลองการปลูกมันสำปะหลังในดินไม่ค่อยดีแต่มีการใส่ปุ๋ยพอเพียงในประเทศอินเดียพบว่าพันธุ์ที่ไม่แตกกิ่งก้านจะให้ผลผลิตสูงสุดเมื่อใช้ระยะปลูก 75x75 ซม. หรือประมาณ 2,880 ต้น/ไร่ ขณะที่พันธุ์ที่แตกกิ่งก้านปานกลางจะให้ผลผลิตสูงสุดที่ระยะปลูก 90x90 .ซม. หรือประมาณ 1,920 ต้น/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่จะนิยมใช้ระยะปลูก 80x80 ซม. หรือประมาณ 2,500 ต้น/ไร่ (**ภาพที่ 4.1**)

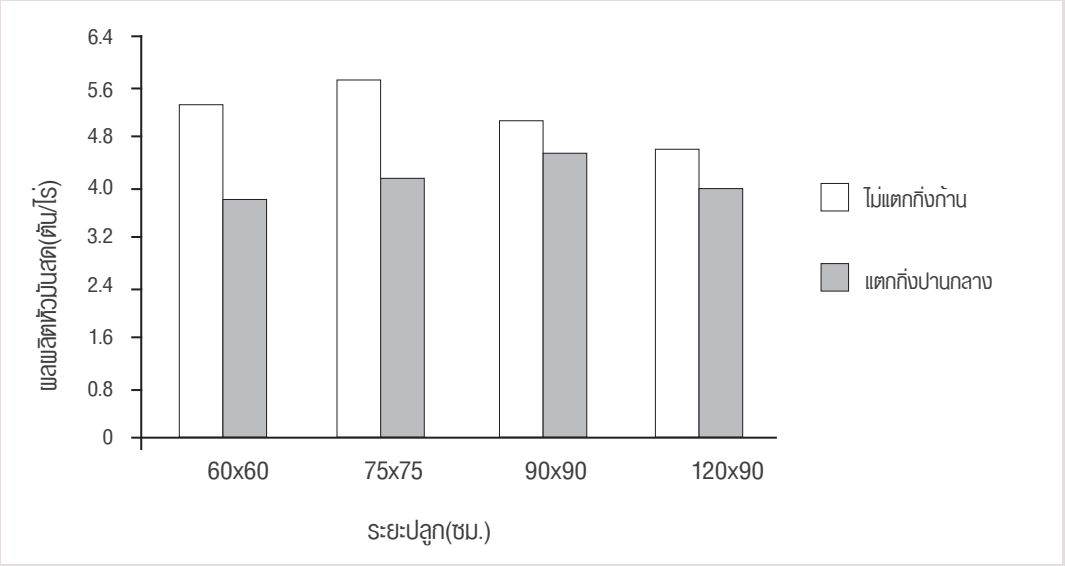

ภาพที่ 4.1 ผลกระทบของการใช้ระยะปลูกต่างๆ ต่อผลผลิตมันสำปะหลังของพันธุ์ที่ไม่แตกกิ่งก้าน และพันธุ์ที่แตกกิ่งก้านปานกลาง ที่ สถาบันวิจัยพืชหัว (Central Tuber Crops Research Institute :CTCR) รัฐคีราลา ประเทศอินเดีย ปี 2516

ในบางประเทศจะปลูกมันสำปะหลังแบบตั้งตรง โดยปักท่อนพันธุ์ลึกประมาณ 8-10 ซม.

ระยะปลูกที่เหมาะสมที่สุดของมันสำปะหลังจะขึ้นอยู่กับลักษณะการแตกกิ่งก้านของพันธุ์ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน สภาพภูมิอากาศ และระบบการปลูกว่าเป็นพืชเชิงเดี่ยวหรือพืชแซม ซึ่งสรุปประเด็นได้ดังนี้

- ภายใต้สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมและดินดี การปลูกมันสำปะหลังเป็นพืชเดี่ยวสามารถเว้นระยะปลูกประมาณ 100x100 ซม. ถึง 90x90 ซม. หรือประมาณ 1,600-1,920 ต้น/ไร่
- ภายใต้สภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสมหรือในดินอุดมสมบูรณ์ต่ำ การปลูกมันสำปะหลังพืชเดี่ยวควรใช้อัตราปลูก ตั้งแต่ 1,920 -2,880 ต้น/ไร่ เท่ากับระยะปลูกประมาณ 90x90 ซม หรือ 75x75 ซม.
- ถ้าปลูกมันสำปะหลังในระบบพืชแซมภายใต้สภาพอากาศที่เหมาะสม ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้นและลดระยะระหว่างต้นให้จำนวนต้นมันสำปะหลังประมาณ 1,280-1,600 ต้น/ไร่
- ถ้าปลูกมันสำปะหลังในระบบพืชแซมและภายใต้สภาพภูมิอากาศที่ไม่เหมาะสม ควรเพิ่มจำนวนต้นมันสำปะหลังให้ได้ประมาณ 1,600–1,920 ต้น/ไร่ โดยปรับระยะแถวและระยะต้นตามระดับความสำคัญของมันสำปะหลังและพืชแซมที่มีต่อเกษตรกร
- พันธุ์ที่แตกกิ่งก้านมากจะต้องการระยะแถวกว้างกว่าพันธุ์ที่แตกกิ่งก้านปานกลาง และพันธุ์ที่แตกกิ่งก้านปานกลางจะต้องการระยะแถวที่มากกว่าพันธุ์ที่ไม่แตกกิ่งก้านเช่นกัน

วางท่อนพันธุ์อย่างไรจะดีที่สุด

ถ้าดินมีความร่วนซุยสามารถปลูกโดยวางท่อนพันธุ์แบบปักตรงหรือปักเอียงก็ได้ โดยปักส่วนล่างของท่อนพันธุ์ลึกลงไปในดิน 8-10 ซม. และสามารถปลูกโดยวางท่อนพันธุ์ตามแนวนอน โดยขุดดินเฉพาะบริเวณหลุมปลูกแต่ละหลุมหรือขุดเป็นร่องยาวตื้นๆ ลึกประมาณ 5-10 ซม. วาง